

Ehdotus
Käsittelijä

A 1925/UKK ja A 1891/UKK
Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta

Mietintö opiskelijoiden liikkuvuutta koskevista jäsenehdotuksista (A 1925/UKK ja A 1891/UKK)

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se tekee selvityksen toimenpiteistä, joita tarvitaan opiskelijoiden liikkuvuuden lisäämiseksi Pohjoismaiden välillä.

että tarkastellaan mahdollisuuksia luoda yhteispohjoismainen markkinointiohjelma ja korkeakoulutuksen ja oppilaitosten verkkoalusta.

että selvitetään, kuinka Pohjoismaissa opiskeleville voitaisiin myöntää opiskelijaalennus maiden julkisessa liikenteessä.

että selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön yhteispohjoismainen sähköinen opiskelijakortti.

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne toimivat aktiivisesti korkeakouluvaihdon lisäämiseksi Pohjoismaiden välillä.

Tausta

Pohjoismaisella opiskelijavaihdolla on pitkät perinteet ja vahvat historialliset juuret, ja opiskelijavaihto on yhteistyömme voimatekijä. Vaihtoja toteutetaan kuitenkin epätasaisesti eri maiden välillä, ja haasteena ovat sekä alati globaalistuvan koulutustarjonnan tuoma tiukka kilpailu että rajaesteet. Pandemia on myös vaikuttanut siihen, että monet nuoret suhtautuvat aiempaa epäluuloisemmin opiskeluun ulkomailla.

Jotta Pohjolasta tulee maailman integroitunein alue, tarvitaan lisää opiskelijavaihtoa maiden välille. Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta pyytää siksi Pohjoismaiden hallituksia tekemään yhteistyötä toisessa Pohjoismaassa opiskelun houkuttelevuuden lisäämiseksi.

Higher Education in the Nordic Countries -raportin (2015) mukaan islantilaisista vaihtoon lähtevistä opiskelijoista puolet opiskelee toisessa Pohjoismaassa, kun taas ruotsalaisista vaihto-opiskelijoista vain yksi kymmenestä lähtee opiskelemaan toiseen Pohjoismaahan. Maiden välinen vaihtosuhde vaihtelee sekin paljon: Tanska ottaa vastaan enemmän opiskelijoita kuin mitä tanskalaisia lähtee vaihtoon, kun taas Suomesta, Islannista ja Norjasta opiskelijoita lähtee enemmän kuin mitä maihin tulee.

Ulkomailla opiskelun esteistä on nykyään paljon tietoa. Koronapandemian, Brexitin ja muiden lyhytaikaisten häiriöiden lisäksi opiskelupaikan valintaan ja opintojen kestoon vaikuttavat esimerkiksi kielelliset haasteet, maan maine, auktorisointivaatimukset ja koulutustarjonta (SSB 2017). Mutta toimeentuloasioillakin on suuri merkitys. Kustannustaso, valuuttakurssivaihtelut ja tukijärjestelmät merkitsevät paljon erityisesti niille opiskelijoille, jotka eivät saa tukea kotoaan.

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta toivoo saavansa lisää tietoa pohjoismaisen yhteistyön tarjoamista ratkaisuista ja mahdollisuuksista. SSB:n raportti osoittaa selvästi, että taloudelliset ja sosiaaliset perusteet painavat vaakakupissa eniten opiskelupaikan valinnassa kaikissa Pohjoismaissa. Valiokunta pyytää siksi ministerineuvostoa selvittämään, mihin toimenpiteisiin Pohjoismaat voivat ryhtyä ja mitä esteitä on poistettava toisessa Pohjoismaassa opiskelun houkuttavuuden lisäämiseksi.

On syytä tutkia, voitaisiinko hakumenettelyjä integroida paremmin keskenään ja voitaisiinko pohjoismaisille vaihto-opiskelijoille tarkoitettuja tukijärjestelmiä ja sosiaalisia kehyksiä vahvistaa. Higher Education in the Nordic Countries -raportin mukaan Tanskan houkuttavuus pohjoismaisena vaihto-opiskelukohteena selittyy pitkälti korkeakoulutuksen tehokkaalla markkinoinnilla. Valiokunta pyytää siksi ministerineuvostoa selvittämään, olisiko mahdollista perustaa yhteispohjoismainen markkinointiohjelma ja alueen kaikille oppilaitoksille yhteinen verkkosivusto, jossa tiedotettaisiin eri koulutuksista ja tehtäisiin toisessa Pohjoismaassa opiskelusta saavutettavampi ja houkuttelevampi vaihtoehto.

Valiokunnan näkemykset

Valiokunta katsoo, että Pohjoismaiden välinen opiskelijaliikkuvuus on yksi tärkeimmistä keinoista toteuttaa visiota Pohjolasta maailman integroituneimpana alueena vuoteen 2030 mennessä.

Opiskelijaliikkuvuuden lisäämisestä on etua sekä lähtömaalle että kohdemaalle. Toisessa Pohjoismaassa voi olla korkeatasoisia koulutusvaihtoehtoja, joita kotimaassa ei ole tarjolla. Ulkomailla opiskelu voi myös avata uusia urapolkuja ja parantaa opiskelijan työllistyvyyttä kasvavilla kansainvälisillä työmarkkinoilla. Lisäksi Pohjoismaiden välinen opiskelijavaihto edistää naapurikielten ymmärtämistä.

Kotimaahan palaavat opiskelijat tuovat mukanaan kotimaata hyödyttävää uutta tietoa ja uusia valmiuksia. He voivat myös auttaa kotimaataan pääsemään mukaan kansainvälisiin osaamisverkostoihin. Kansainvälisiä liikkuvuusvirtoja koskevien OECD:n selvitysten mukaan kulttuurisella, kielellisellä ja maantieteellisellä läheisyydellä on merkitystä opiskelumaata valittaessa. Siksi on syytä harkita keinoja opiskelijaliikkuvuuden lisäämiseksi.

Valiokunta on tietoinen siitä, että Nordplus-ohjelma on edistänyt opiskelijaliikkuvuutta hyvällä menestyksellä. Ehdotuksessa huomautetaan, että liikkuvuusvirtojen suuntaa olisi kuitenkin syytä pyrkiä muuttamaan ja että liikkuvuutta voitaisiin ylipäättään lisätä.

Valiokunta kannattaa konkreettisia toimenpide-ehdotuksia sisältävän selvityksen teettämistä, ehdotusta yliopistojen yhteisestä markkinointiohjelmasta sekä sen selvittämistä, voitaisiinko oppilaitoksille perustaa yhteinen verkkoalusta. Toimenpiteet helpottaisivat toiseen Pohjoismaahan hakeutumista ja lisäisivät Pohjoismaiden yliopistokoulutusten tunnettuutta.

Valiokunnan enemmistö pitää yhtenä liikkuvuuden esteenä sitä, etteivät Pohjoismaiden kansalliset opiskelijakortit automaattisesti oikeuta opiskelija-alennuksiin toisen Pohjoismaan joukkoliikenteessä. Este voitaisiin poistaa ottamalla käyttöön yhteispohjoismainen sähköinen opiskelijakortti, minkä vuoksi Pohjoismaiden ministerineuvoston tulisi selvittää erilaisia vaihtoehtoja sellaisen aikaansaamiseksi.

Opiskelijaliikkuvuuden lisääminen auttaisi toteuttamaan visiota Pohjolasta maailman kestävämpänä ja integroituneimpana alueena ja vaikuttaisi myönteisesti myös tulevaisuuden työmarkkinoihin.